

VEJEN TIL MÅNEN BEGYNDTE VED ØSTERSØEN

MED landsætningen af den russiske Luna 9 station på Månen og med de amerikanske Gemini-eksperimenter er der taget nye afgørende skridt på den 360.000 km lange vej, som skal føre mennesket derop. Det allerførste vaskende skridt blev taget den 3. oktober 1942, da den 4. af Wernher von Brauns raketter løftede sig fra Peenemünde-stationen ved Østersøen. von Braun er manden bag de amerikanske rumeksperimenter, og det var også tyske teknikere, som lærte russerne raketkunsten. Der var en mekaniker i Peenemünde, der var forudseende. Han havde malet et billede af en pige på den første raket. Hun red overskrævs på en nymåne.

RAKETTEN var det fjerde eks-
emplar i den strengt hemmelige forsøgsrække »A 4« og det første vellykkede skud mod rummet. Den 14 meter høje raket, der ved starten vejede ca. 12 ton, steg med et brøl mod himlen.

Alt fungerede perfekt, og prøven var en triumf for konstruktørerne; men den unge chef for hærens forsøgsstation i Peenemünde, Wernher von Braun, mente, at den eneste fejl var, at raketten landede på den gale planet. Den skulle være rettet mod Månen i stedet for mod Jorden.

Kapløbet mellem øst og vest om at komme først til Månen begyndte i Tyskland tidligt i trediverne; men den nazistiske militærlædelser investerede ikke milliarder for at erobre rummet, men for at få nye våben.

Da raketprojektet til sidst forceredes forud for alt andet, skete det for at søge at vinde den krig. Hitler allerede havde tabt. Som militær investering viste verdens første raket sig lykkeligt at være helt elendig for tyskerne. Den slugte milliarder, bandt forskere og ressourcer i årevis, men blev først klar til indsats i krigens slutfase og fik da så godt som ingen militær betydning. Også som terrorbåben mod civilbefolkningen i London var raketens betydning begrænset.

Da allierede og russiske tropper gnavede sig gennem Tyskland, fulgte en hær af forskere og teknikere i deres spor på jagt efter hemmelige tyske våben og deres konstruktører. På allieret side kaldtes det for »Operation Papirklemme«. Den 2. maj 1945 havde Wernher von Braun og hans medarbejdere i amerikansk fangenskab i Bayern, og i artillerikasernerne i Garmisch-Partenkirchen samledes 400 forskere og teknikere fra Peenemünde og førtes til USA. Raketkonstruktører, dokumenter og færdige raketter havde nået i USA og Sovjet. Fra White Sands i USA startede ikke længe efter tyske raketter mod himlen. De nye kapitler i raketens historie blev skrevet i USA og Sovjet.

»Kirsebærstenen«

En lang række af »peenemünderne« er stadig aktive, og blandt dem må foruden von Braun nævnes forsøgsschefen i Peenemünde, KURT DEBUS, der senere gik i det amerikanske rumfartsselskab NASAs tjeneste og har startet flere raketter end noget andet menneske. Den militære tyske raketforskning går tilbage til tyverne. Wernher von Braun blev ansat i 1932. Det lyder godt i dag, når pionererne siger, at de drømte om verdensrummet og Månen og fredelige for-

Wernher von Braun efter krigen med en rumfartsmodel

søg; men den enkle sandhed er, at de i hvert fald måtte tage omvejen over det militære.

Og de militære arbejdsgivere så i raketterne en spændende mulighed for nye våben: von Brauns chef, den senere general Walter Dornberger, var artillerist og så i raketterne våbenteknikkens højdepunkt, der skulle overgå første verdenskrigs »Skylæ Bertha«.

I foråret 1936 gav daværende general for flyvevåbnet, Kesselring, ordre til, at forsøgsstationen Peenemünde skulle stemples op af Jorden. Beliggenheden på Usedom var ideel. Området var øde, og langs kysten var der et 400 kilometer langt skydeterræn.

Peenemünde voksede frem på kort tid. Verdens mest avancerede forsøgsstation på sit felt var i alle henseender et pionerarbejde. — Wernher von Braun og hans medarbejdere havde ingen forbilleder at gå efter, men måtte på alle områder rydde ny jord.

I 1937 skete den store indflytning i Peenemünde. Hæren havde størstedelen af området, men fik senere flyvevåbnet som nabo, og den almindelige konkurrence mellem våbengrene satte i gang. Ingen af dem vidste, hvad den anden havde for, men flyverne numlede mistænksomt om, at hæren forsøgte at gå til vejrs, og hæren holdt til sidst udkig efter, hvad flyverne havde for. Begge arbejdede i største hemmelighed.

Flyvevåbnets arbejde fik under dækningsnavnet »Kirsebærstenen« og blev lidt efter lidt til et ubemandet bombefly, som befolkningen i London og Antwerpen lærte at kende som V.1 i slutningen af krigen. Det var mere simpelt i konstruktionen end raketten, kostede kun omkring en tiendedel af fremstille og anrettede større skade; men i rumforskning-

gens historie hører det højt hjemme i margenen til indledningskapitlet.

Men den flyvende robot og raketten lå hele tiden i bitter konkurrence, og så sent som i efteråret 1942 skrev Wernher von Braun på grundlag af »indhentede oplysninger« en rapport om bomberobotten og advarede om, at den var en alvorlig konkurrent. I foråret 1943 arrangeredes en demonstration af begge våben for bl. a. rustningsminister Speer og admiral Dönitz, og det blev senere bestemt, at produktionen af begge våben skulle foregå under højtryk.

Føreren drømte

Men inden det kom så vidt, måtte konstruktøren i Peenemünde gennem alle raketalders boriesygdomme. Det første prøveskud i marts 1942 mod den komplette raket blev en bedrøvelig historie. Lige så dårligt gik det med de to efterfølgende. Først det fjerde prøveskud i oktober blev en perfekt succes.

En af de mere irrationelle hindringer for raketens fortsatte udvikling var en af Hitlers drømme i begyndelsen af 1943. Føreren havde drømt, at ingen raket nogen sinde ville nå frem til England, og følgen var en ordre om at indstille eksperimenter og produktion.

I slutningen af marts lykkedes det Speer at overtale Hitler til at skifte mening, og man havde samtidig planer om et kæmpe-mæssigt underjordisk afskydningsanlæg i det nordvestlige Frankrig. Dette var efter Slagfrankrig, og behovet for et »mirakelvåben« voksede stærkt i det tredje rige. Det kombinerede perspektiv af rumraketten og kæmpegrøtten til afskydningen af den mod Churchill i London var omfattende nok til at fængsle Hitlers fantasi. I sommeren 1943 fik produktionen af raketten første prioritet.

Dette var krig, og raketten var et våben i krigen. Omsider havde englenderne fra mange holdet fået nyt om, at der foregik noget truende i Peenemünde. Et af beviserne blev leveret af en britisk rekognosceringsmaskine, der kredsedde over raketbasen dagen efter den første mislykkede prøve med den første fuldstændige raket i maj 1942.

Et af de vigtigste tips i det fortsatte arbejde gav til tilfange tyske generaler. Generalerne Crüwell og Ritter von Thoma var blevet taget til fange i Nordafrika, og i slutningen af marts 1943 satte den britiske efterretningstjeneste en klassisk fælde for dem — de blev sat sammen i en enecelle med mikrofoner i væggene. von Thoma sagde til sin kollega, at han undrede sig over, at tyske raketter endnu ikke havde lagt London i ruiner.

Den britiske efterretningstjeneste havde fået det længe søgte bevis for, at tyskerne virkelig konstruerede et våben til fjernbombing af London — en fortsættelse af bombardementet af Paris med »Tykke Bertha« under første verdenskrig.

Hitlers drømme forsinkede raketprojektet

AF PER SJÖGREN

Den tyske krigsledelses håb var, at hvis V.1 og V.2 dryppede ned over London, ikke regnede, men dryppede, i alle døgnets timer, ville befolkningen i hverstaden hurtigt blive mæret.

Daværende indenrigsminister Herbert Morrison lavede også beregninger over den bombelast, de tyske superbomber kunne bære, og kom til en vægt af syv ton. I virkeligheden var begge våben kun i stand til at bære en vægt på knap en ton.

Midt i august 1943 satte det britiske bombeflyvevåben sit store angreb ind mod Peenemünde. Taktilt var det en perfekt gennemført operation med et skinangreb på Berlin med kun otte Moskitoplaner, der bandt en større del af de tyske jagerfly fra Frankrig til Danmark, mens over 500 britiske bombesakiner lod godt 2000 ton bomber falde over Peenemünde.

Hitler, der drømte

Peenemünde evakueres

Historien om operationen belyser krigens hverdag. Den tyske chef for jagerflyvevåbnet sad fuldstændig isoleret i sit hovedkvarter, da hans telefonledninger ikke fungerede. En god del af de britiske bomber faldt ved siden af målet, fordi vejret var mere taget, end prognoserne havde fortalt.

Englenderne angreb i tre bølger, og tabene under den tredje bølge blev frygtelige, da de tyske jagerflyvere endelig opdagede, at de var blevet narret.

rigte sabotager i Harzen; der findes en indskrift bevaret, som lyder: »Vi vil sejre, og da Gud nåde tyskerne«.

Hærens bestilling på raketterne er værd at mindes. Den var lige så ansvarløs, som om det havde drejet sig om en bestilling på kartofler. På en rutineformular bestiller overkommandoen 12.000 raketter at levere med 900 stk. pr. måned til en pris af i alt 480 millioner mark.

Den tyske krigsledelse ventede ivrigt på »mirakelvåbnet«, men først en uge efter invasionen i Normandiet kunne V-1 sættes ind, og raketten V-2 blev først klar til indsats i begyndelsen af september 1944.

Braun arresteres

Midt i marts 1944 blev Wernher von Braun og to af hans nærmeste medarbejdere arresteret. Gennem indsmuglede spioner havde Himmeler fået nyt om, at von Braun omtrent havde sagt, at han sigtede mod rummet, men ikke mod Waterloo station i London.

Et par uger efter blev fangerne frigivet. Men vigtigere end en sådan formodet sabotage var et fejlskud i Peenemünde i juni 1944. Raketten landede i Sydsverige. Man overtog resterne, og omsider havde den britiske efterretningstjeneste de endelige beviser. London vidste nu definitivt, hvad tyskerne havde for, og hvor stor bombelast, raketten kunne løfte. Ved et andet fejlskud på Bornholm var robotten V-1 blevet afsløret.

Tidligt om morgenen den 6. september blev de første raketter aflyret — mod Paris. Til slutningen af marts 1945 affyredes med et rundt tal 5500 raketter. Godt 500 ramte London, og over 1200 faldt over Antwerpen. Når det gik bedst, affyrede tyskerne 33 raketter om dagen. I London blev knap 3000 mennesker dræbt af raketter.

I slutningen af marts 1945 måtte tyskerne trække deres rørførte afskydningsbaser tilbage, og afstanden til England blev for lang.

»Mirakelvåbnet« kom aldrig til at spille nogen afgørende rolle i den anden verdenskrig. Men det begyndte i Peenemünde, og i dag spiller raketterne en afgørende rolle — hundredvis af interkontinentale raketter står rettet mod mal på begge sider af Atlanten. Og nye raketgenerationer rettes mod Månen.

Marskal Kesselring

Men slaget mod Peenemünde ramte hårdt. Af 80 bygninger blev 50 ødelagt eller beskadiget. Stabschefen for det tyske flyvevåben, general Hans Jeschonnek, begik selvmord. Ved tidspunktet for angrebet var tusindvis af slaverarbejdere blevet slæbt til Peenemünde til raketproduktionen. 12.000 mennesker levede der, og af dem omkom knap 1000 ved bombeangrebet, efter hvad Walter Dornberger fortalte efter krigen. Men arbejdet blev forsinket mindst to måneder, og den tyske krigsledelse besluttede delvis at evakuere Peenemünde.

Proveskydningsfeltet blev forlagt til SS-lejren Blizna i Polen, og produktionen blev koncentreret på verdens største underjordiske fabrik i Harzen, hvor 16.000 slaverarbejdere blev samlet for at fremstille raketter til Hitler i slutningen af 1943.

Man mente, at begge våben, såvel robotten V.1 som raketten V.2 var modne til serieproduktion, men heldigvis opstod der tekniske vanskeligheder. Desuden skete der tal-